

Filosofian lyhyt oppimäärä:

Filosofia on **keskusteleva tiede.**

Tarkoituksena: problematisointi,
eksplikointi ja argumentointi.

”Asioita ei pidä niellä purematta”.

Tieteellisen (filosofisen) ajattelun ominaisuuksia:

Kriittisyys,

- Eksplikointi,
- Argumentointi.
- Tiede terävöittää ajattelua antamalla välineet itsen ja ympäristön syvällisempään ymmärtämiseen sekä lisää kykyä nähdä asioiden ja ilmiöiden taakse.

Tiede tuottaa totuudenmukaista tietoa:

- Tuottaa **perusteltua ja totuudenmukaista** tietoa tiedeyhteisön hyväksymillä menetelmillä.
- Tieteellinen maailmankuva perustuu **tutkittuun perusteltuun tietoon**.
- Arkitietoa **abstraktimpaa** ja sen yläpuolella.
- Kasvatustiede on **soveltava tiede**, jonka teorit ymmärrettävä ”**kartastoina**”.
- Teoria ilman käytäntöä on tyhjä ja käytäntö ilman teoriaa on sokea.
- Demarkaatio-ongelma = mikä on tiedettä?

Tieteen tuntomerkkejä:

- Perusteltavuus,
- Julkisuus ja intersubjektivisuus,
- Kriittisyys,
- Itseään korvaavuus,
- Autonomisuus,
- Edistyvyys.

Kasvatustiede:

- Soveltava **normatiivinen suunnittelutiede**.
- Kohteena on **elinikäinen kasvatus**:
- Yleinen kasvatustiede jakautuu:
- Varhaiskasvatus, erityiskasvatus, aikuiskasvatus, taidekasvatus, musiikkikasvatus, liikuntakasvatus jne.
- **Monipuolinen ja moniulotteinen**.
- Ulottuu yhteiskuntaa koskevista koulutuskysymyksistä yksilöllisiin.

Kasvatustiede on:

- **Filosofista** (Maailmankuvaan ja ihmiskuvaan liittyvät peruskysymykset).
- **Historiallista** (kasvatuksen ja kasvatustieteen historia)
- **Sosiologista** (koulutusjärjestelmään liittyvät kysymykset).
- **Sosiaalipsykologista** (kasvatuksen ja didaktiikan liittyvät vuorovaikutuskysymykset).
- **Psykologista** (kasvatus- ja kehityspsykologia)

1900 -luvun filosofiset suuntaukset

Kolme pääsuuntausta:

- **Marxismi** (Marx, Engels ja kriittinen teoria).
- **Eksistentiaalinen fenomenologia**, (Heidegger, Sartre, Kirkegaard). Ihmisen oleminen.
- **Analyyttinen filosofia** – looginen positivismi. suosii kovia (formaaleja) mittareita ja menetelmiä. Lisäksi

Kriittinen teoria – Frankfurtin koulu

(Adorno, Habermas).

- **Pragmatismi ja hermeneutiikka**, (Peirce, Watson, Dewey)

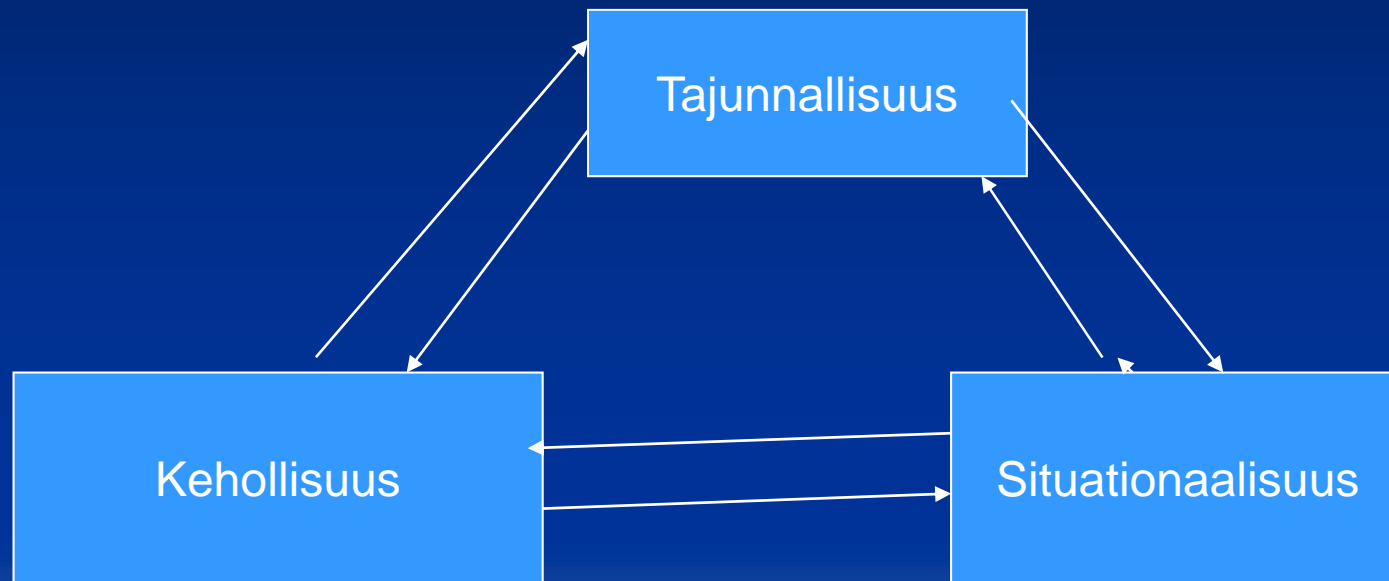
Ontologia selvittelee perimmäisiä kysymyksiä:

- Mikä ihminen on?
- Kasvatuksessa on vahvasti kysymys filosofisten periaatteiden soveltamisesta.
- Martin Heideggerin ja Lauri Rauhalan ontologinen analyysi: Ihminen 1) tajunnallisena, 2) kehollisena ja 3) situationaalisena olentona.

Eksistentiaalinen fenomenologia:

- Situationaalinen säätöpiiri:

Intentionaalisuus:

- Ihminen on **jakamaton kokonaisuus**, jossa olemuspuolet vaikuttavat toisiinsa.
- Termostaattimetaphora.
- Edmund Husserl, Martin Heidegger, Jean-Paul Sartre, Karl Jaspers ja Maurice Merleau-Ponty.
- **Intentionaalisuus** (Franz Brentano) psyykkisten ilmiöiden keskeinen ominaisuus, psyykkisillä ilmiöillä kohde, jota kohti suuntautua. Ihminen haluaa, pelkää, välttää, tavoittelee.
- Intentionaalisuus voi olla **tietoista ja tiedostamatonta**. Halujen ristiriita.

Fenomenologinen tutkimuksen vaiheet:

- **Fenomenologinen reduktio** huomio kiinnitetään olennaiseen ja epäolennainen siirretään syrjään.
- **Fenomenologinen destruktio** pyrkii irrottautumaan kaikista valmiina annetuista tulkintaskeemoista, malleista ja teorioista.
Fenomenologinen konstruktio pyrkii näkemään ilmiön oman historiansa kautta.

Positivismin yleiset tieteelliset säännöt:

- Tutkija "objektivoi" tutkimuskohteensa.
- Tutkija ei saa kokea mitään samaa tai samastumista kohteen kanssa, jota on tarkasteltava "tietoaktin" mukaisesti.

Vasili Sesemann tieto ja tietäminen

- Tietoakti ”esineellistä” kohteensa kaikkine piirteineen ja päättyy diagnoosiin, jolloin kohteesta tulee yksi muiden (esim. ADHD oppilaiden) joukossa.
- Yhteisö ”omistaa” todellisuuden, johon on pakko sopeutua. Instituutiot etsivät poikkeavuutta.
- ”Tietäminen” pohjautuu empaattiseen suhteeseen, jossa tutkija hankkii tietoa tuntemalla, samastumalla ja myös toisaalta etäännyttämällä.
- Carl Lesche: Tiedonhankinta samastumisen ja etäännyttämisen vastavuoroista vaihtelua.

Habermasin tiedon intressit

- **Teknis-rationaalinen.** Tiede ja tekniikka ratkaisevat kaikki ongelmat, joihin on olemassa rationaaliset ratkaisut.
- **Hermeneuttinen** – Kaikki ilmiöt ovat syntyneet historiansa tuloksena. Kohteen ymmärtäminen edellyttää myös sen historian tuntemista.
- **Emansipatorinen** – Tiedon ja tietämisen tarkoitus on voimaannuttaa ihmistä lisäämällä tietoisuutta. Prototyyppinä psykoanalyysi.

Hyvän kasvatuksen perusedellytyksiä:

- Tietoisuus itsestä ja ympäristöstä: kuka minä olen ja keitä ovat nämä toiset.
- Kunnioitus ihmistä kohtaan.
- Vahva ja intensiivinen läsnäolo.
- Vastuun kantaminen ja sen siirtämisestä kieltäytyminen.
- Eettisyys = oppi oikeasta ja väärästä.
- Persoonallinen kasvu ja sivistys.

Sivistys

- **Tiedon sivistys** = kehittynyt tietoisuus suhteessa ulkomaailmaan ja ihmisiin.
- **Tunnesivistys** = Empaattisuus suhteessa kanssaihmissiin ja esteettisyys, joka auttaa laadullisten ilmiöiden ymmärtämisessä.
- **Toiminnan sivistys** = Toiminnan eettisyys.

